

DOLEŽAL, MILOŠ:
KROK DO TMAVÉ NOCI.
PŘÍBĚHY FARÁŘE JOSEFA TOUFARA,
JEHO VRAHŮ A ČÍHOŠŤSKÉHO ZÁZRAKU.
NEZÁVISLÝ PODMELECHOVSKÝ SPOLEK,
PRAHA 2015.

Tereza Myslílová¹

Málokterá kniha z oblasti moderních církevních dějin vzbudí tak hluboký zájem veřejnosti, jak se to podařilo Miloši Doležalovi jeho dvěma významnými knižními tituly, jež v nedávné době vyšly.

Miloš Doležal (1970) je český básník, spisovatel, publicista a redaktor Českého rozhlasu 3 – Vltava. Spolupracuje s Revolver Revuí, její Kritickou přílohou a Perspektivami. Je autorem a spoluautorem řady rozhlasových dokumentů z období druhé světové války a komunismu v padesátých letech 20. století. Mezi jeho další významná díla můžeme zařadit umělecké portréty a řadu rozhlasových kompozic. Právě místo jeho původu, Ledec nad Sázavou, a publicistické zaměření jej inspirovalo k zájmu o téma tzv. číhoštského zázraku a osobnost Josefa Toufara, faráře v Číhošti.

Krok do tmavé noci s podtitulem *Příběhy faráře Josefa Toufara, jeho vrahů a číhoštského zázraku* je v podstatě pokračováním Doležalovy první knihy *Jako bychom dnes zemřít měli*. Ačkoliv se jedná o druhý díl příběhu o životě Josefa Toufara, kniha není o nic ochuzena. Spíše naopak, dokresluje jeho osobnost ze vzpomínek mnoha dalších pamětníků, kteří se autorovi na základě jeho první knihy ozvali. Svědectví v knize se vzájemně nevyvracejí, ale naopak doplňují a tvoří společně detaily doposud skryté mozaiky, která se před námi rozevívá. I přesto, že bychom mohli předpokládat, že příběh osobnosti a života kněze Josefa Toufara i zázraku, který se udál během jedné adventní neděle v roce 1949, byl literárně vyčerpán již v prvním díle, při čtení tohoto „pokračování“ docházíme k závěru, že tomu tak není a novému dílu patří v české historiografii právoplatné místo.

Ve čtrnácti kapitolách rekonstruuje autor nová fakta a vzpomínky, které nejen popisují a dokreslují osobnost kněze Josefa Toufara, ale také jeho učitele a celkový charakter doby. Na rozdíl od první knihy nejsou kapitoly

¹ Mgr. Tereza Myslílová je interní doktorandkou Ústavu dějin křesťanského umění na Katolické teologické fakultě UK v Praze.

seřazeny pouze chronologicky, ale spíše tematicky, byť chronologickou posloupnost často nezaprou. Takto členěné kapitoly poukazují na nově získané, resp. nalezené archiválie, které při psaní první knihy autor k dispozici neměl, ať už se jedná o Toufarův „švestkově modrý sešitek“, jeho korespondenci, osobní dokumenty nebo například fotografie, kterých je v knize velké množství. Díky pestrosti pramenů, které Miloš Doležal postupně objevil, se dozvídáme o tématech kázání J. Toufara, znění dopisů, v nichž trpělivě vysvětloval, jak se křížek pohnul, kdo jej o pohybu křížku informoval, takže doslova sledujeme průběh dalších dní konce roku 1949 a začátku následujícího. Četné citace z materiálů Archivu bezpečnostních složek, Vojenského historického ústavu nebo Národního archivu (všech v Praze) velmi zajímavě popisují události Toufarova zatčení, jeho výsledků ve Valdicích, posledních hodin jeho života a děje, které bezprostředně po jeho smrti následovaly, ať v Praze nebo v Čihošti.

Kapitola, která zaujme již na první pohled, se věnuje filmu *Běda tomu, skrze něhož pohoršení přichází*, propagandistickému filmu natočenému v roce 1950, v němž je možné na několik vteřin spatřit osobu Josefa Toufara těsně před smrtí. Ze vzpomínek Ladislava Máchy a dalších se dozvídáme o celém průběhu natáčení a o stavu faráře J. Toufara právě oné noci, stejně jako o následujících dnech, utajení jeho smrti a způsobech propagace natočeného filmu.

Závěrečná kapitola se věnuje životu, kariéře a rodině Ladislava Máchy, velitele instruktážní skupiny StB. Muže, který P. Josefa Toufara, stejně jako další vyšetřované kněze a křesťanské laiky, vyslýchal a trýznil. Jen pro úplnost dodáváme, že Ladislav Mácha byl v roce 1995 zažalován Úřadem dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Odsouzen byl až v roce 1998, kdy mu byl vyměřen trest v trvání pěti let nepodmíněně. Z původního trestu však absolvoval pouhý rok.

Jak již bylo zmíněno, jednou z mnoha obdivuhodných součástí knihy je četný obrazový materiál, z něhož většina nikdy nebyla zveřejněna. Pozoruhodné jsou rovněž fotografie vychýleného křížku a dokumentů, které dokreslují obraz života J. Toufara. Stejně tak i velké množství rodinných a dalších fotografií z archivu pamětníků dokazuje, že v jejich životě zanechal nezapomenutelnou stopu.

Poprvé také autor M. Doležal zveřejňuje zprávu archeologa Jana Havrdy o nalezení ostatků P. Josefa Toufara. Dále je v knize uveřejněna zpráva o průzkumu kostry antropologů Petra Velemínského, Miluše Dobisíkové a Vítězslava Kuželky a taktéž zpráva o exhumaci a identifikaci pomocí genetického vyšetření soudního lékaře Jana Krajsy.

Závěrem můžeme s potěšením konstatovat, že knihu Miloše Doležala *Krok do tmavé noci*, která je určena všem čtenářům se zájmem o osobnost P. Josefa Toufara, nikoliv pouze odborné veřejnosti, lze vřele doporučit. Již po přečtení několika stránek se do příběhu, který autor vypráví, doslova ponoříme. K čtenářskému zážitku navíc přispívá publicistický styl snoubený s odbornou terminologií, již ovšem nechybí jistá dávka humoru ani stylistická pestrost ze strany pamětníků. Musí zde být současně řečeno, že pokud čtenář není s osobou Josefa Toufara seznámen, resp. netuší, co se v Číhošti dne 11. prosince 1949 odehrálo, měl by nejprve sáhnout po autorově předchozí knize *Jako bychom dnes zemřít měli*, která zajímavé téma logicky otevírá.

Mgr. Tereza Myslílová
Hlavní 1399/78
141 00 Praha
Česká republika
e-mail: TMyslilova@seznam.cz